

De Krijtberg, 4de zondag van Pasen, 12 mei 2019. Hand. 13:14.43-52, Apok. 7:9.14-17, Joh. 10:27-30

Inleiding

Het is vandaag de zondag van de Goede Herder. In het evangelie heeft Jezus het over zijn schapen. Hij ziet zichzelf dus als herder, *pastor* in het Latijn. Dit woord is overgenomen voor het ambt van zielenherder, pastoor of pastor. Deze zondag is ook roepingenzondag. Roeping heeft dan de specifieke betekenis van roeping tot een geestelijk ambt ten dienste van de kerkgemeenschap. Maar in wijdere zin is iedereen een geroepene.

Homilie

Het Bijbelse begrip ‘herder’

Ons beeld van de herder is vertekend door de romantiek. Hij is voor ons een idyllische figuur geworden. Dit geldt ook voor de Goede Herder. We krijgen hier spontaan het beeld voor ogen van een zoetsappige Jezusfiguur met een staf in de hand en een schaapje op de arm. Zo komt hij voor op bidprentjes en neogotische kerkraden. Deze beelden kloppen niet. Wat betekent herder in de Bijbel en hoe moeten we het beeld van Jezus als herder interpreteren?

Herders treden op vanaf het begin van de Bijbel. Abel is de eerste herder (Gen. 4:2). Mozes werd geroepen vanachter de kudde. David werd van de schapen vandaan gehaald om tot koning gezalfd te worden. Het gaat hier om herders in de letterlijke zin van het woord. Bedenken wij dat Israël oorspronkelijk een nomadisch herdersvolk was.

Toen Israël later een koning kreeg, werd deze herder genoemd. In psalm 78 lezen we dat God David wegreep bij de schapen en hem tot herder maakte van zijn volk, dat hij met vaste hand heeft geleid (v. 70-72). Het woord herder heeft dus een dubbele betekenis gekregen: herder in de letterlijke zin van het woord en herder in de betekenis van leidinggevend, zorgend.

Herder wordt zelfs een Godsnaam. In psalm 80 wordt God *herder van Israël* genoemd (cf. Gen. 49:24). Psalm 23 begint met: *De HEER is mijn herder, het ontbreekt mij aan niets.*

Slechte herders

Helaas waren er ook slechte herders, slechte koningen in Israël. De profeet Ezechiël verwijt de leiders van het volk het volgende: *Wee jullie, herders van*

Israël, want jullie hebben alleen jezelf geweid! Horen herders niet hun schapen te weiden? Jullie eten wel van hun kaas, jullie gebruiken hun wol voor je kleren en jullie slachten de vette dieren, maar de schapen weiden, dat doen jullie niet (34:2-3). Macht had kennelijk een corrumperende werking.

Wat betreft de tijd van Jezus kan gedacht worden aan herders voor wie de zorg om de schapen niet vooropstaat, maar het voortbestaan van het instituut en de eigen positie daarbinnen. Denk aan de religieuze leiders van toen: de opperpriesters en de Sadduceeën, een politieke en religieuze groepering, die nauwe banden onderhield met de heersers van het moment, in die tijd de Romeinse bezetter. We kunnen ook denken aan de Schriftgeleerden en Farizeeën, die de Wet vertaalden in allerlei regels en voorschriften, die ze belangrijker vonden dan de mensen met hun vragen en noden. De letter, niet de geest, stond voor hen op de eerste plaats. Ze bekommeren zich om de ritus, maar niet om de kudde. De orthodoxie wint het van de pastoraal. We hebben gezien hoe Ezechiël de leiders van het volk verweet dat ze alleen zichzelf weidden, maar niet de schapen. Hetzelfde verwijt klinkt in het evangelie. We lezen in Marcus dat Jezus een grote menigte zag en medelijden met hen voelde, *omdat ze leken op schapen zonder herder (6:34)*. Waar de leiders hun volk als huurlingen in de steek lieten, trad Jezus op als de goede herder.

De kritiek van Jezus op het religieuze kader van zijn tijd heeft helaas aan actualiteit niet ingeboet. Hoeveel misbruik door kerkelijke bedienaren is niet toegedekt zonder dat aan de misbruikten de vereiste pastorale zorg is geboden. De naam en faam van de kerk werd belangrijker geacht dan de zorg voor de slachtoffers. De kerk is geschrokken en er worden allerlei maatregelen getroffen, maar voorlopig heeft het ambt van zielzorger veel van zijn glans verloren.

Goede herders

Terug naar de slechte herders in Bijbelse tijden. God laat het hierbij niet zitten. We lezen in Ezechiël: *Dit zegt God, de HEER: Ik zal zelf naar mijn schapen omzien en zelf voor ze zorgen... Ikzelf zal mijn schapen weiden en ze laten rusten – spreekt God de HEER (34:11,15)*. God zal zijn volk een nieuwe koning geven. Dit is de beloofde Messias, die de Israëlieten als een herder zal weiden, zij zullen veilig en in vrede wonen (Micha 5:1-4).

Wanneer Johannes Jezus herder noemt, gebruikt hij dus een oud en bekend beeld. Maar romantische vroomheid heeft er een zoetsappige Jezusfiguur van gemaakt, omgeven door domme en volgzaam schapen. Maar zo kennen we hem niet vanuit de Schrift. Het Bijbelse beeld van de herder is een krachtig beeld. Het

verwijst naar de herder Mozes, die bereid was om zijn leven voor zijn volk te geven (Ex. 32:32). Het verwijst naar de herder David, die schapen en geiten redde uit de klauwen van leeuwen en beren, en die Goliath versloeg met gevaar voor eigen leven (1 Sam. 17:34-36, 19:5). Dit beeld wordt op Jezus toegepast. Hij kent zijn schapen. Kennen is hier geen activiteit van het geheugen of het verstand, maar een term die duidt op betrokkenheid op en zorg voor de ander. Vanuit dat kennen, vanuit die betrokkenheid en zorg geeft Jezus zijn leven, niet omdat hij voor de dood kiest, maar omdat hij kiest voor het leven van de zijnen. Hij is geen huurling, die de schapen in de steek laat en op de vlucht slaat zodra hij een wolf ziet aankomen.

Wij

Nu wij. We zijn begonnen bij de herder Abel. We zijn terechtgekomen bij God, de Herder van Israël, en bij Jezus, de Goede Herder. Hoe slaan we de brug tussen het herderschap van Jezus en onszelf? In de eerste plaats kunnen we zeggen dat het herderschap van Jezus wordt uitgeoefend door Petrus, die de opdracht had gekregen: *Hoed mijn schapen* (Joh.21:15-19). Dit herderschap wordt uitgeoefend niet alleen door Petrus, maar door alle apostelen, door pastoors, dominees, pastores, pastorale werkers en werksters, allen die hiertoe geroepen zijn. Vandaag op roepingenzondag denken wij bijzonder aan deze groep. Wij spreken voor God ons verlangen uit dat meer mensen mogen kiezen voor deze vorm van dienstbaarheid aan de gemeente.

Maar ik zou het begrip roeping willen verbreden. Een van de goede dingen van deze tijd is dat zo velen betrokken zijn in de kerk. Met het afnemen van het aantal ambtelijke pastores groeit het aantal ambteloze 'vrijwilligers', die evenzeer geroepen zijn. En behalve de vrijwilligers zijn er de anderszins betrokkenen, degenen die de liturgie meevieren in de kerk, die zich laten inspireren in de kerk en er op hun beurt anderen inspireren.

Ik zou het begrip roeping verder willen verbreden naar alle mensen, kerks of niet. Allen zijn geroepen tot betrokkenheid op elkaar. Het antwoord op de vraag van Kaïn *ben ik mijns broeders hoeder?* (Gen.4:9) luidt: ja. Iedereen is geroepen tot hoeder en herder. Zo is deze zondag, de zondag van de Goede Herder en roepingenzondag, een dag van ons allemaal.